

Τα σχέδια εξωτερικής πολιτικής του Ντόναλντ Τράμπ

Description

Χαράλαμπος Έλληνας*

Πολλά έχουν ειπωθεί για την επιστροφή του Ντόναλντ Τράμπ στην αμερικανική προεδρία και τις πιθανές επιπτώσεις που θα έχει στην παγκόσμια πολιτική. Το μπερδευτικό συνονθύλευμα απόψεων αποτελεί απόδειξη του κύριου χαρακτηριστικού του ανδρός: απρόβλεπτος. Από όλα όσα έχω διαβάσει μέχρι στιγμής, ίσως η πιο αιχμηρή ανάλυση έγινε από τον Φράνσις Φουκουγιάμα, τον διάσημο πολιτικό επιστήμονα από το Πανεπιστήμιο του Στάνφορντ.

Λέει ότι αυτή τη φορά, οι Αμερικανοί που ψήφισαν τον Τράμπ, το έκαναν με πλήρη επίγνωση σχετικά με το ποιος είναι και τι εκπροσωπεί. Και κέρδισε τα πάντα: την πλειοψηφία των ψηφοφόρων, όλες τις αμφίρροπες πολιτείες, τη Γερουσία, τη Βουλή των Αντιπροσώπων, και επιπλέον έχει τον έλεγχο του Ανώτατου Δικαστηρίου.

Ο Φουκουγιάμα έχει ένα σαφές μήνυμα. Ο Τράμπ εγκαινιάζει μια νέα εποχή στην αμερικανική και παγκόσμια πολιτική, βασισμένη στην απόρριψη του νεοφιλελευθερισμού και της ιδεολογίας του γουοκισμού (wokism), “έχοντας επίγνωση και ενεργή προσήλωση σε σημαντικά κοινωνικά γεγονότα και ζητήματα, ιδίως σε ζητήματα φυλετικής και κοινωνικής δικαιοσύνης”, που εκφράζεται ως πολιτική ορθότητα.

Ο Κίσιγκκερ το είδε αυτό να έρχεται από το 2018. Σε συνέντευξή του στους Financial Times δήλωσε: “Νομίζω ότι ο Τράμπ μπορεί να είναι μία από εκείνες τις μορφές της ιστορίας που εμφανίζονται κατά καιρούς για να σηματοδοτήσουν το τέλος μιας εποχής και να την υποχρεώσουν να εγκαταλείψει τα προσχήματα. Αυτό δεν σημαίνει απαραίτητα

ότι ο ίδιος το γνωρίζει αυτό ή ότι εξετάζει κάποια μεγάλη εναλλακτική λύση. Θα μπορούσε απλώς να είναι ένα ατύχημα”. Υπέθεσε ότι ο Τράμπ μπορεί να είναι ήδη μια ουσιαστική φιγούρα της παγκόσμιας ιστορίας. Άφησε μάλιστα να εννοηθεί ότι “... η εποχή που τελειώνει μπορεί πράγματι να αξίζει να φύγει”.

Πολλοί αναλυτές πιστεύουν ότι η απόρριψη από τον Τράμπ της ιδεολογίας του γουοκισμού είναι αυτό που τον έφερε στην εξουσία. Επωφελήθηκε από το κύμα των ανθρώπων της εργατικής τάξης που αισθάνονται ότι τα αριστερά πολιτικά κόμματα δεν υπερασπίζονται πλέον τα συμφέροντά τους και στρέφονται προς τα κόμματα της Δεξιάς. Αυτό το εκμεταλλεύεται και ένας αυξανόμενος αριθμός ευρωπαίων δεξιών πολιτικών. Είναι οι φυσικοί σύμμαχοι του Τράμπ σε αυτή την εξελισσόμενη νέα τάξη πραγμάτων.

Η Τζόρτζια Μελόνι στην Ιταλία, η Μαρίν Λεπέν στη Γαλλία, ο Γκέρντ Βίλντερς στην Ολλανδία, το AfD στη Γερμανία, προσελκύουν ομάδες εργαζομένων που είναι δυσαρεστημένοι με “ένα σύστημα ελεύθερου εμπορίου που εξάλειψε τα μέσα διαβίωσής τους, ενώ δημιούργησε μια νέα τάξη υπερπλουσίων”. Είναι επίσης δυσαρεστημένοι με “προοδευτικά κόμματα που φαίνεται να νοιάζονται περισσότερο για τους ξένους και το περιβάλλον παρά για τη δική τους κατάσταση”.

Ο Φουκουγιάμα αναμένει ότι ο Τράμπ θα αξιοποιήσει αυτήν την κατάσταση και την ισχυρή εντολή του στο εσωτερικό της χώρας του. Υπό τον Τράμπ “θα υπάρξει σταδιακή αποσύνθεση των νέο-φιλελεύθερων θεσμών, όπως συνέβη στην Ουγγαρία μετά την επιστροφή του Βίκτορ Όρμπαν στην εξουσία το 2010”.

Ο Φουκουγιάμα πιστεύει ότι ο Τράμπ εγκαινιάζει μια νέα και μακρόπνοη εποχή στην παγκόσμια πολιτική. Τελικά, ο Τράμπ εξελέγη από τους Αμερικανούς για να υπερασπιστεί τα συμφέροντα των Αμερικανών: “Πρώτα η Αμερική” – γυμνός εθνικισμός. Αυτό είναι που υπερισχύει. Γι’ αυτό και ο πρόεδρος Μακρόν είπε: “Το ερώτημα που πρέπει να θέσουμε στον εαυτό μας ως Ευρωπαίοι είναι αν είμαστε έτοιμοι να υπερασπιστούμε τα συμφέροντα των Ευρωπαίων”. Η Ευρώπη πρέπει να το δει αυτό ως μια ευκαιρία να “ενηλικιωθεί” και να γίνει περισσότερο ανεξάρτητη.

Ο Φουκουγιάμα λέει ότι “ο Τράμπ είναι ένας αυτοαποκαλούμενος προστατευτιστής, ο οποίος λέει ότι η λέξη ‘δασμοί’ είναι η πιο όμορφη στην αγγλική γλώσσα. Έχει προτείνει δασμούς 10% ή 20% εναντίον όλων των αγαθών που παράγονται στο εξωτερικό, τόσο από φίλες χώρες στην Ευρώπη και στην Ασία, όσο και από εχθρικές χώρες, συμπεριλαμβανομένου δασμού του 60% στις κινεζικές εισαγωγές, και δεν χρειάζεται την εξουσιοδότηση του Κογκρέσου για να το κάνει”. Η πραγματικότητα που θα ακολουθήσει μπορεί να μετριάσει την κατάσταση αυτή, αλλά αναμφίβολα θα στρεβλώσει το παγκόσμιο

εμπόριο.

Χωρίς αμφιβολία, η Ευρώπη θα επηρεαστεί σε μεγάλο βαθμό, πολιτικά και οικονομικά. Εκφράζονται προειδοποιήσεις ότι θα υπάρξουν σημαντικές αλλαγές στην αμερικανική εξωτερική πολιτική, και ότι η σχέση ΗΠΑ-ΕΕ θα γίνει λιγότερο στρατηγική.

Συνεχίζοντας, ο Τράμπ θα φέρει σημαντικές αλλαγές στην εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ, αλλά φαίνεται να αποστρέφεται τη χρήση στρατιωτικής ισχύος. Η Ελίζαμπεθ Σόντερς, καθηγήτρια πολιτικών επιστημών στο Πανεπιστήμιο Κολούμπια, λέει ότι ο Τράμπ δεν έχει “σταθερές πεποιθήσεις”, αλλά αντιπαθεί τις μεγάλες συμμαχίες, τις πολυμερείς εμπορικές συμφωνίες και θαυμάζει τα αυταρχικά καθεστώτα.

Η Ουκρανία θα είναι η χώρα που θα δει πρώτη τον αντίκτυπο αυτού του γεγονότος, με τον Τράμπ να επιβάλλει έναν πρόωρο διακανονισμό με τη Ρωσία. Όσον αφορά τη Ρωσία, είναι πιθανό να επιλέξει τον προστατευτισμό και την προσαρμογή, παρά την αντιπαράθεση.

Το NATO θα είναι το επόμενο – ο “δίκαιος” επιμερισμός του οικονομικού βάρους εντός της Συμμαχίας, θα είναι βασική προτεραιότητα. Ο Τράμπ θα μπορούσε είτε να αποχωρήσει, είτε να αποδυναμώσει τον ηγετικό ρόλο των ΗΠΑ μέσα στο NATO. Τα Ευρωπαϊκά μέλη θα προσπαθήσουν να καλύψουν το κενό που θα δημιουργήσει, και θα πρέπει επείγοντως να δείξουν ότι έχουν σχέδιο.

Στη Μέση Ανατολή θα δώσει στον Νετανγιάχου απερίφραστη στήριξη και θα ασκήσει τη μέγιστη δυνατή πίεση στο Ιράν, ενισχύοντας τις κυρώσεις. Θα χρησιμοποιήσει τον γαμπρό του για να δώσει συνέχεια στις Συμφωνίες του Αβραάμ και θα συνεργαστεί στενότερα με τον πρίγκιπα Μοχάμεντ μπιν Σαλμάν σε μια προσπάθεια να φέρει την ειρήνη στη Μέση Ανατολή.

Η Κύπρος θα πρέπει να επωφεληθεί από αυτό, στο βαθμό που αυτό είναι εφικτό. Η στενή της σχέση με το Ισραήλ, προσφέροντας στους Ισραηλινούς ένα ασφαλές καταφύγιο και μια σύνδεση με την Ευρώπη, και η πρόσφατη αμυντική συμφωνία με τις ΗΠΑ θα βοηθήσουν.

Μένει να δούμε πώς θα αντιμετωπίσει την Τουρκία, δεδομένης της σθεναρής στάσης της κατά του Ισραήλ και της υποστήριξης της Χαμάς. Η επιλογή του γερουσιαστή Μάρκο Ρούμπιο, για υπουργό Εξωτερικών, και του μέλους του Κογκρέσου Μάικλ Γουόλτς για σύμβουλο εθνικής ασφάλειας, οι οποίοι είναι γνωστοί για την αντιτουρκική τους στάση σε βασικά ζητήματα, μπορεί να δυσκολέψει τον Τράμπ.

Οι ασιατικές χώρες δεν θα τα πάνε καλύτερα από τις ευρωπαϊκές και το εμπόριο με την Κίνα θα είναι βεβαρημένο, αλλά η σχέση του με τη χώρα αυτή μπορεί να επηρεαστεί από τον θαυμασμό του για τον Σι Τζινπίνγκ.

Όσον αφορά την ενέργεια, θα αποσύρει τις ΗΠΑ από τη Συμφωνία του Παρισιού, θα ανατρέψει τις πράσινες πολιτικές του Μπάιντεν, θα ανοίξει τη στρόφιγγα της παραγωγής πετρελαίου και φυσικού αερίου, θα υποστηρίξει νέες άδειες εξαγωγής υδροποιημένου φυσικού αερίου από τις ΗΠΑ και διεθνώς, και δεν θα υποστηρίξει πολιτικές που σχετίζονται με την προώθηση και τη χρηματοδότηση της πράσινης μετάβασης. Ήδη, η εκλογή του επισκιάζει τη Σύνοδο Κορυφής COP29 για το κλίμα, θέτοντας ουσιαστικά τον ρόλο των ΗΠΑ σε εκκρεμότητα, εισάγοντας αβεβαιότητα και ενδεχομένως επιβραδύνοντας την ενεργειακή μετάβαση.

Ο Τράμπ δεν κέρδισε απλώς την επανεκλογή του. Προκάλεσε επίσης θεμελιώδεις μεταβολές στην πολιτική, την ιδεολογία και το πολιτικό τοπίο.

**Ο Χαράλαμπος Έλληνας είναι Ανώτερος Σύμβουλος του Παγκόσμιου Κέντρου Ενέργειας, του Ατλαντικού Συμβουλίου (the Global Energy Centre, the Atlantic Council).*